

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. VII. De impia haeticorum fraude, quam confoederationem ipsi
appellarunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

» vata nuper fortuna conspectum? Semel feliciter
 » insanitum sic à majoribus nostris, qui quò aliquem
 » tandem finem discordiis suis invenirent, quem-
 » dam sibi Hultai (hæc vox Polonicè cauponem si-
 » gnificat) Regem fecerunt. Non tali rectore Rei-
 » publicæ tempora egent, sed cui regio genere or-
 » to, regio cultu, regiis artibus instituto, Regi ipsi
 » parere nemo dedignetur. Sic agi de comitiis est
 » cœptum, in quibus non tam de Rege creando in-
 » ter Principes, quàm per quos crearetur, certa-
 » men fuit, dum quisque hanc facultatem ad suam
 » potentiam trahere studet, & auctor quisque, &
 » Princeps gratiæ apud novum esse vult Regem.

*De impia hereticorum fraude, quam confede-
 rationem ipsi appellarunt.*

CAPUT VII.

UT quisque sciret quem in locum, quòdque
 ad tempus ad creandum Regem conventu-
 ri essent, (nam suffragii jus vniversa ex æquo No-
 bilitas toto fusa regno, nullo census, aut honoris
 discrimine habet) indicitur ad Kalen. Junii Var-
 saviam concilium, in quo consultis ordinibus,
 ex omnium sententia ea res statueretur. Et ad-
 fuere frequentes Senatûs, Equitèsque. Discepta-
 tum de vtroque nonnihil est cum Lithuanis,
 qui, & tempus in Maium mensem rejiciebant,
 & locum Parzoviam, Lithuania oppidum in fini-

bus Ruffiæ firum destinabant : de tempore concessum iis est, vt non ante Kalend. Aprilis conueniretur; locum mutari non placuit, designati- que jacentes ante Varſaviam campi, quos ab vrbe interfluens Viſtula dirimit. Hic locus præterquam quòd in ipſo propè vmbilico eſt Regni, & inter Polonos, Lithuanosque medius, Commendonus auctor amicis fuerat, vt potiffimùm eligeretur, quòd in pleniffima Catholicorum provincia eſſet; nuſquam enim Nobilitas ab hæreſum contagione, ac labe intactior, quàm in Maſovia erat. Quæ res vſu etiam quàm ſpecie vtilior evaſit. Maſovii enim propinquitate ipſa invitati, frequentiffimi comitiis interfuere, quippe quominus omnes confluerent nemini domeſtica inopia impedimento fuit, cùm ex remotioribus Regni partibus, nonniſi quibus commoda domi res eſſet, venire per ſe facilè poſſent. Ita ipſo quoque numero ſuorum Catholicis animi addebantur, loco dièque habendis comitiis dictâ, aliis que quæ præſens exigere tempus eſt viſum conſtitutis, diſceſſerant Varſaviâ domum quiſque ſuam, priuſquàm dimitteretur concilium, plerique Principum. At hæretici, quibus in exigua ſpe Regis creatio ex ſuo corpore eſſet, nec dubitarent, quin ſuperantibus Catholicis, arbitratu eorum ſibi accipiendus Rex eſſet, occultiffima inter ſe conſilia habuerant, quonam modo ſibi, ſectis que, ac rationibus ſuis caverent, vt ſi novus Rex patriis legibus, quas ſeve-

rissimas adversus desertores Catholicæ pietatis Poloni habent, agere secum, & se pœnis, quaestionibusque, quas eadem leges jubent, subjicere vellet, ne posset. Et cum hæ leges ut abrogarentur, postulare ipsis quoque impudens videretur, viam quâ furtim eodem pervenirent, & legum vis sine legum mentione eluderetur, callidè excogitatam iniverunt. Primùm ipso concilii initio, ne legationes exterorum vllæ eo tempore Varfaviam accederent, quarum interventus, ambitusque consultantibus de sua Republica moræ, atque impedimento esset, suaserunt, quando eas Aprili mense sub ipsum comitiorum tempus audire antè decretum fuisset; idque ab omnibus est probatum, nemine subesse fraudem suspicante: sed illi eò scilicet spectarunt, ne Commendonum Varfaviæ adesset, quem occulta quoque eorum acutè odorari, ac remediis prævertere solitum scirent. Deinde abeuntibus aliis ipsi frequentiam Senatûs, & Catholicorum aptiorem dolofo consilio arbitrati, dum à Magistratibus conventus dimitteretur, de industria pænè omnes restiterunt. Cum ergo de publica pace custodienda actum esset, decretumque, ut publicè conspiraretur, & omnes se chirographo suo, & jurejurando obligarent pro hoste patriæ habituros quicumque alteri vim attulisset: hæretici ipsi fœderis hujus formulam conscripserunt, cæteris rebus sanè tempori accommodatam, & magnam mutuæ charitatis, & benevolentix speciem, &

egregium studium concordibus animis Rempu-
 blicam administrandi præferentem. Sed vnum
 erat caput, quo illis in perpetuum cavebatur, &
 ne cui novam ascivisse religionem, ad novasque
 doctrinæ, ac sacrorum rationes animum tradu-
 xisse fraudi esset, sciscebatur, sed cuique de di-
 vinis rebus sentiendi, Deumque quibus placeret
 ritibus, ceremoniisque (dum purè, castèque)
 colendi jus, ac potestas esset. Atque hanc im-
 pietatem verbis adeò aptis occulerant, ut aliqui
 dulci pacis, & concordia nomine decepti priùs
 nomen suum decreto adscripserint, quàm dolum
 animadverterint. Cùm deprehensa res esset, ægrè
 tamen Episcopis, qui in concilio aderant, postu-
 lantibus concessum est spatium ad decreti capita
 inspicienda, tanto impetu, clamorèque hæretici,
 ut perscriberetur, institerunt; vociferabantur,
 denunciabantque, nunquam passuros comitia
 creando Regi haberi, nisi prospectum foret sibi, ut
 tutò in communi patria vivere liceret; identidem
 quærentes, an crederent se expectaturos, dum
 eadem fraude, quâ nuper in Gallia Gaspar Coli-
 nius, totque cum eo præstantes viri cæsi essent,
 circumvenirentur? Atque adeò exarserunt, mi-
 nas, arma, bellum abnuentibus intentantes, ut
 haud procul à vi, atque seditione res abfuerit.
 Episcopi magis se impelli ad rem nefarii exem-
 pli probandam non sunt passi, quàm pro suo
 munere fortiter tam impia audentibus obstite-
 runt, & veriti turbas, alii venire in Senatum

recufarunt , alii Varfaviâ domum difcefferunt. Jacobus Ucangius Archiepifcopus Gnefnenfis , & Ordinis fui , & Senatûs princeps , de cujus ingenio , moribûsque fuprà à nobis eft memortum , biduum dari ſibi ad deliberandum rogavit , faffus ſibi nihil ſatis liquere , & variè diftrahi , impellique animum ſuum. Haud inviti hæretici morem Ucangio geſſere , ſatis ſperantes , quia is proni in eorum cauſam animi multa ſapè ſigna dediffet , metúque magis quàm ſponte à nudanda ſententia hactenus ſe abſtinuiſſet , naatum tempus fauturum poſtulis ſuis , adjutorémque futurum. Catholici idem magnopere timebant ; ſiquidem ipſam dubitationem in tali re , quid aliud , quàm manifeſtam defectionem eſſe ? & cùm talium conſiliorum ex ſuperiori vita auctorem , ac ducem , non ſolùm approbatorem jure timere videbantur poſſe , & magnum erat periculum , ne ſi ille gratificatus hæreticis fuiſſet , grave aliquod , atque inſanabile vulnus Republica acciperet. Aderam ego tum Varſaviæ à Commendono miſſus , vt quoniam venturus ipſe ad id concilium non eſſet , ad pleroſque Principum mandata ejus perferrem , & præſens quæ vt publicè ſtatuerentur , cognoſcerem , aut privatim de futuro Rege quæ agitantur , explorarem ; cùm ad cæteros Epifcopos , Catholicosque Senatores , cùm maximè ad Archiepifcopum in tam ancipiti re adivi , ſimul excitans eos ad muneris ſui partes , ſimul quò ſcirent omnes , quod

ps. tum

quisque aut dixisset, aut egisset, perscripturum
 me omnia ad Commendonum esse, ut saltem
 aliquâ ejus verecundiâ continerentur. Ac Ucan-
 gius quidem mecum commodissimè est locutus.
 Cùm tertiâ inde die in Senatum serus, postre-
 mûsque omnium venisset, & alii aliter quid actû-
 rus quâmq; sententiam dicturus esset, opinaren-
 tur, & hæretici spe omnes, & expectatione pende-
 rent, ipse orationem habuit, nequaquam illius
 Ucangii, qui occasiones novandi, turbandique
 res captasset, qui Pontificibus Maximis obtrectas-
 set, qui nationale concilium machinatus esset,
 qui Fritium hæreticum domi suæ in præcipuo
 honore habuisset, qui capita cum hæreticis
 sæpè contulisset; sed veræ pietatis, atque con-
 stantiæ plenissimam, qualis ab Stanislao Craco-
 viensi Episcopo, qui mortem pro fide, ac reli-
 gione oppetiit, ac in Divorum numerum sancti-
 tate, ac miraculis referri meruit, si viveret, ex-
 pectanda fuisset. Adeò nostræ mentes in manu
 sitæ sunt Dei, & ubi paulum à contagione huma-
 narum cupiditatum sevocatæ, ad ipsum se Deum
 studio veri verterunt, nunquam non ejus sanctis-
 simo numine ad cognitionem sui illustrantur.
 Deliberatum à se diu, multumque esse dixit, ut
 de re tanta maturum consilium patriæ suæ affer-
 ret; sacrificatum item ab eodem se, ac preces ad
 Deum factas, sacratas Virgines, ac singula sacer-
 dotum collegia ad id appellata, omni cibo præ-
 terquam quo sustentari tenue corpus suum potue-

» rit temperatum, pecunias hujus rei causâ egenti-
 » bus distributas, omnia denique piè ac religiosè
 » peracta, quibus placari cæleste numen, ab Deo-
 » que impetrari posse speravit, vt quod factu opti-
 » mum in tali re, quòdque cum sua, & patria salu-
 » te conjunctum esset, sibi divino prælato lumine
 » demonstraret. Postremò adhibitum amicorum fi-
 » delissimum, ac prudentissimum quemque, nec
 » denique aliud eo biduo pervolutum, agitatúm-
 » que animo ab se esse. Tandem ita apud se statuis-
 » se salvâ fide, quam Deo homines debent, nemi-
 » nem posse ei fœderi, decretóque assentiri, quo
 » Dei majestas, ac numen gravissimè violaretur.
 » Quid enim aliud esse tantum novarum, ac pra-
 » varum religionum admittere, quàm totam fun-
 » ditus evertere, ac tollere Christianæ pietatis ra-
 » tionem? divina, humanaque confundere, &
 » Christi Dei cultum, vnicam salutis mortalium
 » spem, opem, columnen, sine quo constare boni,
 » rectique ratio non potest, è vita auferre? An er-
 » go si Mahometanus, atque adeò Epicureus, om-
 » nisque religionis contemptor aliquis existat, qua-
 » les gigni ab tali impunitate necesse esset, ne hos
 » quidem coërcere legibus liceat? istis quoque sua
 » sentiendi licentia inulta maneat? An concipe-
 » re animo tantum impietatis virus potuit quisquam,
 » ista vt postulentur? Multa in hanc sententiam
 » cum dixisset, & quæsisset etiam ab iis, & quid
 » crederent stare Poloniæ Regnum, hâc permissâ,
 » & publico decreto sancitâ licentiâ posse? & an
 » eam

Et quid

eam perdendæ communi libertati, ac Reipubli-
 cæ penitus dissolvendæ esse intelligerent? Testa-
 tus postremò est, ita hanc animo stare senten-
 tiam, vt dexteram amputari potiùs sibi esset pas-
 surus, quàm eam ad nomen suum huic decreto
 adscribendum admoturus, nec solùm dexteram,
 sed si res ferat caput ipsum gladiis non dubitan-
 ter objecturum. Quid enim seni exactâ jam æta-
 te, aut salutarius, aut gloriosius evenire posse
 quàm pro patria, pro fide sua, pro sacris, pro re-
 ligione mortem occumbere? & vitam quæ na-
 turæ propediem exolvenda esset, pro civium suo-
 rum salute, ac pro Dei cultu Deo ipsi repræsen-
 tare. Hæc dicens cùm hæreticorum clamoribus,
 minisque incessetur, adeò furori eorum violen-
 tiæque non cessit, vt in publicas tabulas referri
 decretum vetuerit, & quia per vim relaturi vide-
 bantur, ipse ex sua reliquorumque Episcoporum,
 ac totius Ecclesiastici Ordinis, & Catholicorum
 omnium auctoritate id decretum contra Rempu-
 blicam paucorum conspiratione, ac fraude con-
 flatum esse edixit, edictumque in publicas refer-
 ri tabulas iussit. Idem postea factum in singulis
 provinciarum conventibus ab Catholicis est; ita
 illa hæreticorum conjuratio nihil publicæ aucto-
 ritatis traxit. Ucangium cùm ego post dimissum
 Senatum domi convenissem, collaudarémque
 eum, & eximiam constantiæ, ac pietatis gloriam,
 quam ea die nomini suo peperisset, illi gratularer,
 fassus agitatam opinionibus diu animum suum

tandem in commonstrata sibi divinitus veritate conquievissè, ab illa approbanda conspiratione, visis etiam, atque in somniis se deterritum fuisse affirmavit. Hæc hæreticorum conspiratio, cui ipsi confederationis indidere nomen, incredibile dictu est, quantum diligentia, studiique à Commendono positum sit, vt antiquaretur & confutaretur, & in quantam invidiam, execrationemque id factum apud omnes, scriptis etiam, & vulgatis ea de re alieno nomine libellis, vocaverit.

De adventu Commendoni Varsaviam, & consilio illi in castris dato.

C A P U T VIII.

APPELENTE deinde vere Commendonus Varsaviam venire maturavit, & Episcopos, & aliquot Catholicorum Principes, vt idem facerent per litteras monuit, quo spatium communicandis consiliis haberent, antequam advenirent alii, & æstu comitiorum occuparentur animi. Cùm plerique in tempore adfuissent, omnes in domum suam coactos magnoperè hortatus est, vt animo, atque religione quantum magnitudo rei, & abhorrens à Christiano nomine scelus hæreticorum posceret, ad resistendum impiæ conjurationi se compararent. Acceperat enim hæreticos, nisi ei fœderi Catholici assentirentur, mori-